

Korte samenvatting van de papers in onderzoekslijn 1.1

De eerste paper, "[De rol van de eerdere schoolloopbaan bij de overgang naar het secundair onderwijs](#)" (SONO/2017.OL1.1/1) heeft als hoofdvraag "In welke mate heeft de schoolloopbaan in het lager onderwijs een effect op de schoolse prestaties in het begin van het secundair onderwijs?". In het onderzoek vond men duidelijke aanwijzingen dat de schoolloopbaan in het lager onderwijs langetermijnevolgen heeft. Het is dan ook belangrijk dat de scholen van het secundair onderwijs zich hier bewust van zijn.

De tweede paper, "[De evolutie van niet-cognitieve uitkomsten in de eerste graad secundair onderwijs](#)" (SONO/2016.OL1.1/3), onderzoekt op basis van een literatuurstudie en een analyse op LISO data.

Het derde rapport, "[Schoolteamvragenlijst LISO](#)" (SONO/2017.OL1.1/7), beschrijft de resultaten van de afname van de schoolteamvragenlijst. Deze vragenlijst werd afgenomen in 2016 en spitst zich toe op de vakgroepwerking in secundaire scholen. Hierbij wordt gekeken naar de rol van de leerkracht als individu aan de ene kant en vakgroepkenmerken aan de andere kant in het functioneren van vakgroepen.

Twee andere papers kijken naar de uitkomsten van de verschillende onderwijsvormen van het secundair onderwijs. De vierde paper ([Onderwijsvormen en schoolse prestaties \(SONO/2017.OL1.1/12\)](#)) onderzoekt de verschillen in leerwinst voor wiskunde naargelang de onderwijsvorm waarin de leerling zich bevindt gedurende de eerste drie jaren van het secundair onderwijs. De vijfde paper ([Onderwijsvormen en academisch zelfconcept \(SONO/2017.OL1.1/13\)](#)) onderzoekt de evolutie van het academisch zelfconcept naargelang de onderwijsvorm waarin de leerling zich bevindt gedurende de eerste drie jaren van het secundair onderwijs. In de paper worden 4 groepen leerlingen uit het LISO-onderzoek met elkaar vergeleken naargelang hun studiekeuze in het eerste leerjaar van de eerste graad: klassieke talen (N=691 leerlingen), moderne wetenschappen (N= 1285), technisch onderwijs (N=663) en beroepsvoorbereidend onderwijs (N=566).

De zesde paper ([Onderwijsvormen en werkloosheid \(Sono/2018.OL1.1/09\)](#)) grijpt terug naar de data van LOSO, de voorloper van LISO. De substeekproef bevat 4333 leerlingen die in september 1990 startten in het secundair onderwijs in 57 Vlaamse scholen. Men onderzoekt de gevolgen van de onderwijsvormen (tracking) op de lange termijn. Voor deze jongeren worden de **kansen op werk en werkloosheid** berekend in de periode tussen januari 1995 en december 2015. De jongeren worden dus gevolgd over een **periode van 25 jaar** in onderwijs en werk.

De zevende paper De klassamenstelling in het eerste jaar secundair onderwijs in Vlaanderen: effecten op leerlingen ([SONO/2017.OL1.1/14](#)) onderzoekt de invloed van de klassamenstelling in het eerste jaar van het secundair onderwijs op drie uitkomsten: het academisch zelfconcept, het schoolwelbevinden en de wiskundeprestaties.

Een achtste paper "[De effecten van verandering van onderwijsvorm op schoolse prestaties en academisch zelfconcept](#)" (SONO/2019/OL1.1.5) is een uitbreiding van de vierde en de vijfde paper op drie manieren: (a) in plaats van de eerste drie jaren

secundair onderwijs worden de eerste vier jaren onderzocht, (b) voor schoolse prestaties wordt ook Nederlands begrijpend lezen onderzocht en (c) de leerlingen die éénmaal van onderwijsvorm veranderen worden ook onderzocht. Deze paper onderzoekt dus niet enkel de effecten van een onderwijsvorm, maar ook de effecten van een eventuele onderwijsvormverandering.

De negende paper [“Effecten van onderwijsvormen op schoolse betrokkenheid”](#) (SONO/2019/OL1.1.6) onderzoekt of bepaalde onderwijsvormen gekenmerkt worden door een hogere mate van inzet bij de leerlingen dan andere onderwijsvormen. In de wetenschappelijke literatuur wordt deze inzet ‘schoolse betrokkenheid’ genoemd.

De tiende -paper [“Sociale keuzeverschillen bij de overgang van de tweede naar de derde graad”](#) (SONO/2019.OL1.1.8) is een eerste rapport naar sociale verschillen in onderwijskeuze. De onderzoekers beschrijven ten eerste de types onderwijstrajecten die voorkomen in de overgang van de tweede naar de derde graad. Vervolgens analyseren ze of de sociaal-economische achtergrond van de leerling een effect heeft op de onderwijskeuze, en in het bijzonder bij welke types onderwijskeuze en na controle voor onderwijsprestaties.

De elfde paper [“Het Vlaams secundair onderwijs van 1998 tot 2018: inzichten uit LOSO en LiSO”](#) (SONO/2019.OL1.1.1) vergelijkt de schoolloopbanen en de ontwikkeling van leerlingen uit het longitudinale LOSO-onderzoek (1990-1997) met deze van leerlingen uit het longitudinale LiSO-onderzoek (2013-2020). Op basis van deze vergelijking brengt de paper wijzigingen in kaart in de 23 jaar tussen het LOSO- en het LiSO-onderzoek.

2

De twaalfde paper [“Verklarende mechanismen voor sociale keuzeverschillen bij de overgang van de tweede naar de derde graad secundair onderwijs”](#) (SONO/2019.OL1.1.12) bouwt verder op de tiende paper. In deze paper gaan de onderzoekers na welke factoren de sociale ongelijkheid op het vlak van onderwijskeuzes kunnen verklaren.

De dertiende paper “Leeftijd of leerjaar? Discontinuïteit in de evolutie van niet-cognitieve uitkomsten in de eerste graad secundair onderwijs” (SONO/2020.OL1.1.7) werpt licht op de daling in de psychosociale ontwikkeling van leerlingen rond de leeftijd van 13 jaar, op het vlak van onder andere motivatie en schoolwelbevinden. Meer specifiek gaan de onderzoekers na in welke mate deze daling is toe te schrijven aan het naar school gaan dan wel aan leeftijdsgebonden kenmerken (zoals de pubertijd).

De veertiende paper “Zittenblijven in het Vlaams secundair onderwijs: onderzoek op basis van het LiSO-project” (SONO/2020.OL1.1.12) werpt licht op de praktijk van zittenblijven: gaat zittenblijven samen met het veranderen van school en/of studierichting? Welke rol speelt de attestering? Wat zijn de ervaringen van leerlingen met zittenblijven? De paper beantwoordt deze en andere vragen voor de leerlingen uit de LiSO-steekproef.

De twee laatste papers bouwen verder op het thema van de tiende en twaalfde paper. De vijftiende paper “Verdiepende analyse van de rol van onderwijsprestaties en achtergrondkenmerken voor keuzeverschillen in de overgang van de tweede naar de derde graad” (SONO/2020.OL1.1.13) onderzoekt in welke mate

achtergrondkenmerken de relatie tussen wiskundecompetenties en de keuze voor een studierichting met (veel) wiskunde mee beïnvloeden, ook bij gelijke prestaties.

De zestiende paper “Sociale verschillen in vaardigheidsniveaus bij leerlingen die dezelfde studierichting volgden” (SONO/2020.OL1.1.L14) bestudeert verschillen in prestaties voor begrijpend lezen en wiskunde bij leerlingen die eenzelfde studierichting volgen. In het bijzonder wordt nagegaan of deze verschillen samenhangen met de sociale achtergrond van leerlingen en de sociale achtergrond van de leerlingenpopulatie van scholen.